

بسیاری از بیماری‌های نوپدید (۲)

ضرورت يك برنامه كه بر پایه علمی تنظیم و به طور هم آهنگی صحیحاً اجرا شود بسیار محسوس و چنین اقدامی اجتناب ناپذیر است

د. دکتر مهدی کی‌نیا

در این دورنماست که آزمونهای صورت گرفته و اقداماتی برای ارزشیابی نتایج آنها به عمل آمده است که مآلانجیز به طرح مسائل نوین و پروژگرایشهای جدیدی گردیده است

۱ - نخستین تجارب پیشگیری اجتماعی از بزهکاری نوجوانان - این تجارب به دو گونه یا از دوره حاصل شده است : درمان توده و درمان گروهی که عملاً این دو درمان به یکدیگر مربوطند .

قبل از شرح هر یک از این دو روش باید خاطر نشان کرد که در جنب تجارب پیشگیری اجتماعی ، آزمونهای پیشگیری بر پایه پزشکی و روانشناسی به منظور درمان فردی به کار رفته است . اغلب تشخیص درمان گروهی از درمان فردی دشوار است .

الف - درمان توده - مراد از درمان توده کاربرد روشهایی است که هدف عملیات آن پیشگیری در مقیاس جامعه به طور کلی است . رامحلهائیکه به این منظور در ایالات متحده امریکا و فرانسه به کار رفت دیلامطرح میشود : ۱) - در ایالات متحده امریکا - قلمرو درمان توده فوق العاده وسیع است و شامل برنامه های تنظیمی عمل پیشگیری در سطح ملی ، منطقه ای و محلی میشود .

در سطح ملی - عمل پیشگیری عبارتست از آموزش عینی به مجموعه افراد یکسملت . یک نمونه خوب آن «جامعه نیویورک برای پیشگیری از جنایت» است که دارای یکس شوری است که از جرم شناسان عمده امریکا و نمایندگان خدمات اجتماعی تمام مناطق تشکیل میشود . این ارگانسیم مستمراً وضع جنایت را بررسی میکند و نتایج آنرا به اطلاع عموم میرساند . وسیله اصلی انتشارات ، سبجه ماهانه ای است که برای روزنامه های کشور

فرستاده میشود .

در سطح منطقه ای عمل پیشگیری به صورت مستقیم تری درمیآید .

در ایالات متحده میتوان از تجربه « کمیته های هم آهنگی » نام برد . به سال ۱۹۳۶ ، قاضی سائول بلاک درلوس آنجلس مجموعی از کارمندان ، کارآگاهان ، ساوران خدمات اجتماعی و نمایندگان سازمانی که هدف آن تقلیل بزهکاری است ترتیب داد . در سالهای بعد از آن ۲۰ کمیته هم آهنگی در آنشهر تشکیل گردید که هدفهای آن به این شرح بوده است :

- هدف بررسی ها ، تحقیقات و کنفرانسها باید این باشد که کودکان یا گروههای کودک و مناطقی را کشف نمایند که به توجهات خاص نمایندگان عمومی یا خصوصی نیازمندند .

دراثر اینگونه تحقیقات نتایجی به دست آمد که اقدامات زیر براساس آنها صورت گرفت : - اطلاعات مستقیم یا به وسیله کمیته نمایندگان اجتماعی در اختیار نمایندگان کاملاً مجهز برای برآوردن نیازهای منظور گذاشته شد ؛

- مسائل پیچیده کودکان درگروهی از کارمندان و نمایندگان سازمانهای خدمات اجتماعی به منظور سازگار ساختن آنان بررسی شده است ؛ (کمیته انطباق)

- برنامه هائسی برای اوقات فراغت کودکان به منظور ایجاد منشی نیکو در آنان از طرف نمایندگان ارگانسیم ایجاد منشی تنظیم گردیده است . (کمیته ایجاد منشی)

- تشویق اتحادیه محلی به وسیله نمایندگان سازمانهای ملی به منظور :

- بررسی مستقیم آثار و مسؤلیت های ناشی

از تأثیر وضع کانون خانوادگی بر روی زندگی کودکان.

- تشریک مساعی با نمایندگان رسمی دولت و مأموران خدمات اجتماعی؛ هدف این تشریک مساعی آماده کردن کانون خانوادگی برای زندگی مطبوع تر است.

جنبشی که بدینسان پدید آمد نخست سریمآ در کالیفرنیا و سپس در سایر مناطق گسترش یافت. این نکته در خور توجه است که در همه جا پلیس با این مؤسسات صمیمانه همکاری کرد و به این ترتیب یک پلیس اجتماعی حقیقی به وجود آمد.

در سطح محلی - موفق به درمان توده دریک منطقه معین جغرافیائی شده‌اند. درخشانترین اقدام در این زمینه طرح مربوط به سطح شیکاگوست که مستقیماً مربوط به کارهائسی است که کلیفوردشاو در زمینه اکولوژیک به عمل آورده است.

نظر اصلی و مادی در این تلاش تعیین حدود تغییرات سازنده «محیط اجتماعی» است تا موجب تقلیل بزهکاری در محلهای محروم از مواهب طبیعی گردد. برای این منظور شایسته است محیط محلی را برای گشودن مشکلات و درمان دردهای اختصاصی خود تجهیز کرد. کلیفوردشاو مینویسد: «فقیرترین مناطق یک شهر چون شیکاگو، برای تغییر رفتار مردم و ایجاد احساسات، آرمانه‌ها و احترام به قانون در آنها و برای ایجاد یک زندگی عمومی مقبولتر، از امکانات ممتازی برخوردار است. در این مناطق مخزنی غیر قابل تصور از ماده انسانی وجود دارد که میتواند مردان برجسته و چهره‌های درخشان به جهان عرضه کند. کاهش بزهکاری وابسته به درک عامه و اراده راسخ در تنظیم یک برنامه عام بهبودی

است. البته توفیق در این بهبودی وابسته به این است که مردم خواستار چنین برنامه‌ای گردند. و در اجرای صحیح آن همکاری نمایند.»

اصالت و اهمیت طرح منطقه شیکاگودر برانگیختن مردم یک محله و تحریض و تشویق آنان به داشتن اعتماد به امکانات خاص خودشان است. پای یک سازمان خارج از اتحادیه در میان نیست این سازمان از خود اتحادیه مردم باید به وجود آید.

برنامه شامل فعالیت‌های گوناگون است: ورزشها، باشگاهها، اشتغالات، موسیقی، تئاتر، فعالیتهای اجتماعی... بعضی از آن میان با برنامه درمان گروهی تفاوتی ندارد.

۲- در فرانسه اگر در فرانسه اقداماتی مشابه ابتکارات امریکائیان صورت نگرفته است لاقلاً میتوان از «اقدام پلیس و ژاندارمری در پیشگیری از وقوع بعضی از مسائل مربوط بهشنای در سواحل» نام برد.

این آزمایش از سال ۱۹۵۹ به شکل محدودی آغاز گردیده است و سپس در تمام کت، داور و ماری و لیون پیاده شد. این اقدام عبارتست از مداخله همه جانبه (کنترل بعضی از وسایل نقلیه با استفاده از وسایل دقیق علمی، گشت در ساعات بسته شدن تماشاخانه‌ها و اسکنه عمومی) و در اقدامات خاص محرمانه تر (اخطار و توبیخ گروههای نوجوانان، هشدار به پدران و مادران، مداخله در تنظیم امور افرادی که متفرداً به سواحل می‌آیند، ارتباط با مسئولان اردو و دسته‌هائیکه به هنگام تعطیلات به سواحل مدیترانه روی آورند).

این اقدام از روحیه اجتماعی مایه‌سیگگیرد و از مداخلات سنتی پلیس متمایز است ولی از نظر روش کار تفاوت چندانی با آن ندارد.

روشی که پلیس در این اقدامات به کار میبرد مبتنی بر این اصل است که یک فضای کلی آنچنانی به وجود آورد که با اختیارات خود به آزادی لطمه‌ای وارد نسازد.

ب- درمان گروهی - سراد از درمان گروه، سوق دادن نوجوانان به یک زندگی بسیار وسیع جمعی است. این عمل بارعاایت شرایط اکولوژیک مخصوص صورت میگیرد.

۱- در ایالات متحده آمریکا - براساس اطلاعات و نتایج حاصل از تحقیق درباره علت پیدایش باندهای کودکان و سازمان ناقص برای گذراندن اوقات فراغت نوجوانان، اقداماتی صورت گرفت که منجر به تأسیس مراکز تفریحات سالم گردید. این مراکز زمینهای بازی و استخرهای سرپوشیده در محیطهای محروم از موهب طبیعی به وجود آورده‌اند همچنین برای نوجوانان باشگاههایی ترتیب دادند که در آن مکان برخورداری از انواع تفریحات و سرگرمیهای خاص نوجوانان فراهم شده است.

این مراکز تفریحی با ارتباط و همکاری با پلیس نقش خود را ایفاء میکنند و پلیس هم در این امر مقدس اجتماعی صمیمانه شرکت میکند. پلیس نوجوانانسی را که به علت ارتکاب جنحه‌های کوچک دستگیر میکند به جای آنکه تحویل کلانتری دهد آنها را بسه مدیران باشگاهها یا مسؤولان زمینهای بازی می‌سپارد تا در برنامه‌های این مؤسسات فعالانه شرکت ورزند.

ارزش معنوی اقدام تجربی این مراکز تفریحی در اثر کاربرد روشهای خدمات اجتماعی، بالا رفتن و بالمال اقدام مراکز تفریحی به صورت کنش اجتماعی-تربیتی حقیقی درآمده است.

ایجاد طرح معروف برای نوجوانان را میتوان مربوط به این نهضت دانست که درمان اجتماعی پسران را از طریق آموزش و کار گروهی میسر ساخته است.

این روشهای خدمات اجتماعی بالطبع منجر به انجام دادن آزمایشهای شجاعانه‌تری گردید به این ترتیب که چنین برنامه‌ای را مستقیماً در روی باندی از نوجوانان تبهکسار اجرا کردند.

نخستین متخصص که متهورانه قدم در این راه نهاد ویلیام ژرژ بود که پیش از بنیاد معروف «جمهوری کودکان» دست به چنین کاری زد. بعدها به سال ۱۹۴۷ باشگاهی (*) در نیویورک به وجود آمد که نخستین اقدام برای پیشگیری در کوجه است و طرحی میباشد برای درمان گروه که در زمینه پیشگیری تنظیم گردیده است.

۲- در فرانسه - در فرانسه، فعلا باشگاههای پیشگیری به تعداد کمی در بعضی از محله‌های شهری برای نوجوانانیکه در اثر فراغت و بیکاری در خطر هستند تأسیس گردیده و توسعه مییابد. فعالیت این باشگاهها محدود به مداخلات «اجتماعی-آموزشی» است و بسه مربیان متخصص سپرده شد. این مداخلات علاوه بر آنکه در داخل باشگاههایی صورت میگیرد که به روی نوجوانان باز است به وسیله دسته‌های مجهز سیار نیز تکمیل میشود.

در باشگاهها، عمل پیشگیری اصولابه شکل مداخلات براساس روانشناسی حمایت نوجوانان و فعال و مفید کردن اوقات فراغت آنان صورت میگیرد. تماس با خانواده‌ها راهنمایی و مشاوره‌ها آنها نیز از وظایف این باشگاههاست به علاوه این باشگاهها میکوشند تا در محله خود و نشاط و جنبش اجتماعی

ایجاد کنند .

مسئلاً آزمایشهای فرانسوی درباره
باشگاههای پیشگیری ملهم از تجارب آمریکایی
است در عوض برنامه ایجاد حیات و جنبش

اجتماعی در محله فرانسون با آنچه در Chicago
Aera Project میگذرد نیست . درمان گروه
در اتا زونی راه را برای کارگروهی گشوده و در
فرانسه به مداخله بر پایه روانشناسی حمایت

ارزشیابی ندیج تجارب پیشگیری اجتماعی - شرح و بسط تجارب پیشگیری اجتماعی از بزهکاری نوجوانان منوط به ارزشیابی نتایج آنهاست و درباره این سئواله نیز باید بین وضع اروپا و آمریکا فرق نهاد .

الف - در اکت زونی - از سال ۱۹۵۴ مطالعاتی به وسیله ویتس و تافت به حساب دفتر کودکان برای ارزشیابی اقدامات پیشگیری صورت گرفت. در مارس ۱۹۵۹ سالنامه یک شماره مخصوص به ارزشیابی پیشگیری از بزهکاری نوجوانان اختصاص داد . از آن پس مطالعات متعددی درباره ارزشیابی پیشگیری صورت گرفته است . از این تحقیقات فراوان ، دو نظر اصبی وهادی استنتاج میشود. نخست آنکه نخستین اقدامات ارزشیابی منجر به نتایج خوشبختانه نگردید . مثلاً تجزیه و تحلیل نتایج « طرح منطقه شیکاگو » به ایجا رسید که تشخیص بین ثرات آن درباره بهبود محیط از یک سو و آثار ناشی از سایر گرایشها و سایر نیروها از دیگر سو ممکن نیست . همچنین مقایسه گروهی از پسران که تحت درمان کار اجتماعی قرار گرفتند با گروه شاهد از پسرانیکه به حال خود رها شدند ، یأس آور بود زیرا نتایج این آزمایش ظاهراً مزیتی برای درمان اجتماعی نشان نداده است .

اما نظر دوم این است که از ایسن ارزشیابیها هیچ نتیجه قاطع به دست نیامده است زیرا در عمل ، حیاتهای ارزشیابی به جای گشودن مسائل خود به ایجاد مسائل پیچیده بیشتری دست زده اند .

ب - در اروپا - به ابتکار سازمان ملل متحد یکک هیأت بررسی اروپائی درباره

« ارزشیابی روشهای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان » در « فراسکاتی » (شهری نزدیک روم) در اکتبر ۱۹۶۲ تشکیل شده است . به مناسبت تشکیل این هیأت شورای اروپا از کشورهای عضو خود درخواست نمود تا « فهرست تمام تحقیقات تازه درباره ارزشیابی برنامه های پیشگیری از بزهکاری نوجوانان را اعم از آنکه انجام یافته ویا در جریان باشد و یا آنکه در نظر است بلافاصله به مرحله اجرا گذاشته شود » برای کشوری ارسال دارند .

بیان جوابهای رسیده منفی بوده است . هشت کشور بدان ابهام جواب داده اند که هیچگونه تحقیق برای ارزشیابی مبتنی بر اصول علمی به عمل نیامده و در زمان حال نیز هیچ طرحی برای این منظور در دست اجرا ندارند . پنج کشور دیگر نتوانسته اند نمونه محسوسی از تحقیقات جدی خود را ارائه دهند. گزارش شورای اروپا چنین شعر است : « از مدارک موجود ما این نتیجه به دست میآید که ارزشیابی موجز وقابل لمس وبالنسبه کوتاه مدت درباره آزمونهای مخصوص پیشگیری مستقیم به عمل نیامده است (مثلا درباره تأثیر باشگاههای نوجوانان هنوز ارزشیابی دقیق و محسوس اعلام نگردیده است) .»

مسائلی که به وجود آمد: مسائلی که با پیشگیری از بزهکاری نوجوانان به وجود آمد جنبه انسانی ومتودولوژیکه وجامعه شناسی دارد .

الف - مسائل انسانی - تردیدی نیست که پیشگامان جنبش پیشگیری ، در زمینه جرم شناسی ، اشتغال فکری علمی نداشتند ، آنان قبل از هر چیز ، رزندگان بودند که در برابر آنچه که بنسب به گفته خود عملی بوده احساس حقارت میکردند . (۷) در مرحله نهائی

یکت انقطاع وگسستگی بین جنبه عملی و جنبه
علمی جرم شناسی برپایه جامعه شناسی پدید
آمده که وقوع آن امری غیر منتظره و عجیب
بوده است .

در آمریکا سرمایه های هنگفت برای
پیشگیری از بزهکاری نوجوانان اختصاص
یافته است . چنین اقدامی باالضرورة ایجاب
سبکبسته تأثیر کاربرد چنین سرمایه هنگفت
توجیه گردد . به همین مناسبت برنامه جدید
فدرال علیه بزهکاری نوجوانان مقرر میگردد :
هر جمعیتی که به اعانه فدرال نیازمند
است باید طرحهایی ارائه دهد که بتوان نتایج
سرمایه گذاری را بااسلوب علمی ارزشیابی نمود .
ب - مسائل متودولوژیک - ضرورت
سبادت به ارزشیابی علمی نتایج تجارب
پیشگیری با ملحوظ داشتن هزینه متناسب با
آن مسلم گردید . اینک این سؤال مطرح است :
است : آیا ممکنست در زمینه علمی آنرا
به خوبی انجام داد ؟

نظراً به آسانی میتوان گفت که باید وضع
قبل از اجرای اقدام پیشگیری را با وضع پس
از آن مقایسه نمود به علاوه مقتضی است به
اجرای طرح « تحولات اوضاع را در منطقه ای
که از طرح پیشگیری استفاده نکرده است در
نظر گیرند .

گفتن این سخن آسان است ولی از حرف
تا به عمل ، راه پیچیده و دشوار و ناهموار در
پیش . پیش یافتادگی این نظر ، مشکلات فنی
قابل ملاحظه را از نظر پنهان میسازد . در درجه
اول تنظیم یک برنامه پیشگیری چندان آسان
نیست . براین مشکلات ، در درجه دوم ،
مشکلات مربوط به معیارهای ارزشیابی تأثیر
اجرای برنامه افزوده میشود . این معیارها
برای اینکه ارزش علمی داشته باشند باید

براساس عینی تعریف و معین گردند . در جرم-
شناسی ، سبانی هر اقدام علمی ، آمار است
بنابراین در زمینه مورد نظر باید آمارهای
مربوط به بزهکاری نوجوانانرا تحت بررسی
قرار داد : به علاوه برای تقویم تحولات و تغییراتی
که در اوضاع پدید آمده اند باید وسیله آمار
دقیق باشد . مشکل اصلی که پدیدار میشود
در میزان تغییرات کیفی بزهکاری نوجوانان
است . در درجه سوم ، مشکلات نوینی به
وجود میآید و آن هنگامی است که میخواهند

لطفاً بقیه را در صفحه ۸۱ مطالعه فرمائید

معلم که پرورش آن سالها طول می کشد ، کم داریم .
خانم ناهید فخرائی - خانم دکتر صریح گفتند ، باید وقتی پدرمادرها آمدند ، سربیان با آنها گفتگو کنند . آنها را متوجه مشکلات فرزندان شان سازند و تأثیر این ارتباط را برای آنها شرح دهند . بهرحال برای آنها خوراکی بحث بگذارید .

خانم دکتر آصفه آصفی - بله ، با آنها صحبت کنید ، تا تشویق به آمدن بشوند . چنانکه ما وقتی جلسه بی با پدرمادرها تشکیل میدهم تا چند روز بما تلفن می کنند و مشکلاتشان را درسیان میگذارند . اما متأسفانه مشکلات آنها دردی نیست ، که مادر مقابلش اسپرین داشته باشیم تا تأثیر فوری بگذارو بخش به بخش برویم .

ما وسیله بی میخواهیم که ما را با پدرمادرها آشنا کند . شما که در مدارس هستیید کوشش کنید ترتیب این دیدارها را با پدرمادرها بدهید تا ما به پدرمادرها بگوئیم که به بچه هایتان توجه داشته باشید و از خانه که بیرون میآیند زیر نظر بگیرید . این خود باعث می شود که با مدرسه هم تماس بگیرند .

شما خانها و آقایان که با بچه ها در تماس هستیید ، با پدرها بهتر ترتیب می توانید دیدار داشته باشید ، کوشش کنید به بیئید درد کجاست . حتی اگر چهار نفر بیایند ، همانها را از دست ندهید ، و مطمئن باشید کم کم زیاد خواهند شد . البته زمان لازم دارد . حتی خواهش میکنم پدرمادرها را به عنوان ما دعوت کنید ، و در جلسه دیگری که تعیین می کنید بما بگوئید . از ما بخواهید ما بیائیم برای پدرمادرها صحبت کنیم .

ما حتی میتوانیم یک برنامه یک هفته بی فشرده برای پدرمادرها بگذاریم .
(این جلسه در ساعت هفت بعد از ظهر پایان یافت و جلسه بعد به بعد از ظهر دوشنبه ، چهاردهم آذرماه موکول شد.)

بقیه از صفحه ۲۱

سوی دیگر مبتنی بر ضعف محرکهای اجتماعی در مقابل «علل متعدد بزهداری» است .

به این ترتیب ارزشیابی نتایج اقدامات پیشگیری اجتماعی از جهات جامعه شناسی و متودولوژی و انسانی امرآسانی نیست . اقداماتی که تاکنون به عمل آمده از توسل به محرکهای بسیار ضعیف تجاوز نکرده است و در نتیجه نمیتوانست آثار قابل ملاحظه برای ارزشیابی دربرداشته باشد و به همین مناسبت این نظر به وجود آمد که باید دست به طرحهای عظیم و گسترده زده .

ارزش و اهمیت یک آزمایش یا قابلیت اجرای یک اقدام پیشگیری را دقیقاً معین سازند . در اجرای یک طرح پیشگیری باید این نکات روشن گردد که آیا اجرای طرح مربوط به مجموع مبارزات علیه بزهداری نوجوانان به طور کلی است یا فقط ویژه بعضی از جرائم یا دسته ای از بزهداران است .

ج - مسائل جامعه شناسی - در زمینه جامعه شناسی مشکلات جدیدی ظاهر میشود . این مشکلات از یک سو مبتنی بر فقدان یا کمبود معرفت ما درباره فرهنگ نوجوانان است و از